

ONRUSTIG IS ONS HART, TOT HET RUST VINDT IN U.
preek bij Psalm 42

‘Onrustig is ons hart, tot het rust vindt in U.’ Deze bekende uitspraak is van Augustinus, een kerkvader uit de 4^e en 5^e eeuw. Het is nogal een bewering. Augustinus stelt dat we altijd onrust zullen blijven voelen, totdat wij onze rust gevonden hebben in God. De diepste vervulling van onze verlangens kunnen we alleen in God vinden. Voor Augustinus is dat geen theorie. Hij ontdekte het in zijn eigen leven. Zijn leven was één grote zoektocht naar bevrediging en rust. Hij zocht het in de filosofie, Hij zocht het in vriendschappen. Hij zocht het in seksuele avonturen. Maar hij bleef onrustig. Wellicht herken je daar iets van. Dat je gedreven wordt door een soort onrust. Dat je voortdurend op zoek bent. Maar dat je eigenlijk ook niet zo goed weet wat je zoekt. Augustinus ontdekte dat het ultieme doel van zijn zoektocht God was. Pas toen hij God had gevonden, kwam hij tot rust. Ieder mens verlangt diepweg naar God. We zijn er op aangelegd. Dat is trouwens missionair gezien een interessant gegeven. Zoveel mensen worden gedreven door verlangens naar ... Zoveel mensen zijn op zoek. Zouden we dat als kerken kunnen aanraken? Terwijl in de Bijbel ook ergens staat: ‘Er is geen mens op de wereld die God zoekt’ (Rom. 3:11) Het betekent voor mij dat wij wel vol verlangens zitten, maar niet vanzelf bij God uitkomen. Wij zoeken het vaak in andere dingen. In jou zit een lege plek, die alleen God kan vervullen. Maar vaak is die plek bedolven onder andere verlangens.

Dezelfde Augustinus stelt dat de mens ten diepste een verlangend wezen is. Inderdaad we kunnen denken, voelen en we hebben een wil. Maar het meest bepalende wat over mens te zeggen is: dat hij verlangens heeft Wij zijn een vat vol verlangens. En in dat vat zitten tegenstrijdige verlangens en ook onze heimelijke verlangens. Dat vat van verlangens is vatbaar voor allerlei invloeden. Door mensen met wie we omgaan.. Door wat via de media tot ons komt. Onze verlangens staan bloot aan de storm van alle prikkels die op ons afkomt. Onze verlangens worden wellicht veelmeer bepaald door alle scherpjes waar wij op kijken dan door het evangelie. Volgens Herman Paul, hoogleraar secularisatie studies, is dat ten diepste secularisatie. Secularisatie is niet zozeer dat mensen minder naar de kerk gaan en minder geloven. Dat is maar iets van de buitenkant. Secularisatie is ten diepste dat onze verlangens steeds minder gericht raken op God en zijn Rijk en steeds meer op welvaart, succes en comfort. Dat komt omdat een uurtje in de kerk op zondagmorgen niet op kan tegen het continue prikkelbombardement dat op ons afkomt. Geen wonder dat veel mensen onrust ervaren. Waarom kom je naar de kerk? Wellicht omdat je aanvoelt: er is meer. Misschien omdat je denkt er moet toch iets zijn wat werkelijke vervulling geeft. Wat zou het mooi zijn als de kerk iets zou hebben van een school van verlangen. Dat wij hier ons bewust worden van wat wij ten diepste verlangen. En dat wij onze verlangens leren richten op God en Zijn Koninkrijk.

Vanmorgen komen wij in de school van verlangen Psalm 42 tegen. We zien iemand die hartstochtelijk verlangt naar God. En dat is nog eigenlijk te zwak uitgedrukt. Hij smacht, hij dorst naar God. De hunkering heeft iets heel lijfelijks. Goed beschouwd is het geen verlangen, maar heimwee. Heimwee, waar je ziek van kunt zijn, is een specifieke vorm van

verlangen. Heimwee verlangt naar iets wat je kent. Als je heimwee hebt naar je vaderland, naar je geboortestreek, naar je huis. Dan moet je dat land, dat huis kennen. De dichter verlangt naar de God hij kent. Maar nu is hij die vertrouwde God kwijt. Hij heeft heimwee. Zoals je heimwee kunt hebben naar je overleden partner. De Psalmist is de wanhoop nabij. Hij is God kwijt. En het wordt nog eens extra pijnlijk door stemmen die de hele dag door zeggen: waar is dan die God van jou? Weemoed vervult de dichter. Hij denkt terug aan die keren dat hij optrok naar de tempel. Te midden van een feestvierende menigte. Maar is nu hij dat allemaal kwijt. Er is alleen maar nog de herinnering, er is alleen maar nog het verlangen. Hij verkeert in de leegte tussen herinnering en verlangen. Dat kan kaal en kil voelen. Je denkt terug aan de warmte van het geloof van vroeger. Het houvast dat het bood. Maar je kunt het niet meer zo geloven. Je kathedraal van zeker weten is ingestort. En je vraagt af is er op die kale vlakte een nieuw huisje – al is het maar een schuurtje – waar je verlangen kan huizen? Een klein keetje op het erf van mijn leven, waar God kan wonen. Wellicht is er alleen verlangen over. Velen weten het niet meer. De dichter van de Psalm heeft er een groot verdriet van. Hij is bedroefd omdat hij God kwijt is. Ben je onverschillig daarover of bedroefd?

Frère Roger, de stichter van Taizé, was vaak met jongeren in gesprek over hun problemen, hun verlangens, hun idealen en hun zoektocht. Hij zei: 'Wanneer ik naar iemand luister dan zeg ik tegen mezelf: weet hij dat hij al gelovig is door het verlangen, de verwachting. Terwijl hij zelf denkt dat dat niet mogelijk is.' Wanneer ben je gelovig? Is niet de kern dat je verlangt, dat je verlangt naar God? Ook als je niet of niet meer weet hoe het precies allemaal zit. Want is het verlangen niet iets van God zelf?

Op de lege plek tussen herinnering en verlangen bevindt zich de dichter van Psalm 42. Stemmen klinken, ook in zijn eigen hoofd: Waar is dan die God van jou? Maar hij legt zich daar niet bij neer. Hij spreekt zichzelf toe. Hij pakt zich zelf aan. We kunnen ons neerleggen bij het feit we het kwijt zijn. Je kunt ook op zoek gaan, je kunt ook jezelf aanpakken. 'Wat ben je bedroefd mijn ziel, wat ben je onrustig in mij. Vestig je hoop op God eens zal ik hem weer loven mijn God die mij ziet en redt' Dus het ene deel van jezelf spreekt het andere deel aan. Hij spreekt zijn ziel aan. 'Waarom ben bedroefd mijn ziel?' Wij hebben een ziel. Dat is ons verlangende zelf. Daar zitten onze diepste behoeftes. De dichter spoort zijn ziel aan om op God te hopen. Hij zet zichzelf aan het werk. We verkeren vaak op de lege plek tussen herinnering en verlangen. En soms is zelfs het verlangen weg. Ooit sprak ik eens iemand die vanwege haar werk een tijd niet naar de kerk kon. Ze zei; 'Ik ga altijd graag naar de kerk. Dat doet me goed en ik beleef er veel aan. Door mijn werk kon ik een aantal weken niet. In het begin miste ik het, maar op een gegeven moment verlangde ik er niet meer naar. Ik moest mij zelf aansporen om weer te gaan.' Verlangen moet gevoed worden, anders verdwijnt het. Je moet op zoek gaan. Want zoeken is verlangen in actie.

Hoe kun je het verlangen naar God voeden? Door je te laten voeden door inspirerende mensen, die leven met God. Wellicht iemand uit je eigen kring. Misschien komt er iemand in je gedachte. Of bekende mensen. Voor mij zijn dat bijvoorbeeld Tutu en Henri Nouwen. Als ik het kwijt dan lees ik iets van hen. Of ik bekijk een filmpje. Het gaat dus over de vraag aan

welke invloed stel jij je bloot, Naar welke stem luister je? Waar kies je voor? Die prof. Herman Paul wijst op nog een andere manier om je verlangen te voeden Door te zingen. Het lied in de liturgie wekt ons verlangen. Als we Psalmen zingen doen we dat niet om onze eigen verlangens te uiten. De romantische gedachte dat zingen de expressie van onze eigen emoties is, is eenzijdig Zingen is niet zozeer een uitlaatklep, maar een invoerkanaal. We zingen het geloof der eeuwen naar binnen. We zingen Psalm 42 niet omdat het aan ons eigen verlangen beantwoordt. In veel liederen komen we hele andere verlangens tegen dan van onszelf. Het soms uitermate vreemd wat we zingen. Het schuurt vaak. We heffen Psalm 42 aan, niet omdat we daarvoor in de stemming zijn, of dat zo goed ons eigen verlangen weergeeft. We zingen het in de hoop dat dat 'vreemde' Godsverlangen van de Psalmdichter ook ons eigen verlangen gaat worden. We zingen het verlangen naar binnen. Zo maken wij het ons eigen. Een preek kan dat ook doen maar het invoerkanaal van het zingen reikt veel dieper. Ons hele mens-zijn kan mee gaan resoneren. Zingen doe je met je lijf. Je lichaam wordt een klankkast. Ons verlangen zal nooit helemaal vervuld worden. Het is zien, soms even ... Wij dorsten, wij blijven hunkeren, wij blijven zoeken .. Maar zou dit zoeken niet iets van God zelf zijn? Voor velen van ons heeft God meer te maken met vinden, dan met zoeken. Meer te maken met antwoorden dan met vragen. Maar waarom zou God niet achter onze vragen en achter ons zoeken kunnen zitten?

Tot slot wil ik een gebed van Augustinus bidden Het komt op de beamer, maar het staat ook in ons Liedboek (blz. 1439) Laat heb ik U lief gekregen , Schoonheid zo oud en zo nieuw, laat heb ik U lief gekregen. Zie, U was binnen en ik was buiten, en daar zocht ik U. En misvormd als ik was, stortte ik mij op de welgevormde dingen, die U hebt gemaakt. U was met mij, maar ik was niet met U. En wat mij ver van U hield zou niet bestaan hebben, als het niet in U bestond. U hebt geroepen en geschreeuwd, en mijn doofheid doorbroken. U hebt me met uw licht overstraald, en mijn blindheid verdreven. U hebt mij met uw geur verleid, ik heb haar ingeademd en zucht naar U. Ik heb U geproefd, en ik honger en dorst naar U. U hebt mij aangeraakt, en ik brand van verlangen naar uw vrede. Amen